

วิธีการให้ยาขับเหล็กในผู้ป่วยธาตุชั้นน้ำ

มานานคือยาจัดต้องใช้หยดเข้าหลอดเลือดดำช้าๆ นาน 24 ชั่วโมงซึ่งต้องนอนอยู่โรงพยาบาล หรือหยดเข้าได้ผิวนังช้าๆ นานอย่างน้อย 10 ชั่วโมง เช่น Desferoxamin (DF)

การใช้ยาขับเหล็กนี้โดยหยดเข้าทางหลอดเลือดดำช้าๆ นั้นคงไม่สะดวกแก่ผู้ป่วย เพราะต้องใช้ยาที่เป็นประจำทุกวันแต่อย่างน้อยอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ซึ่งขณะนี้ได้ใช้วิธีการให้ยาขับเหล็กนี้ทางหยดยาเข้าได้ผิวนังช้าๆ นาน 10 ชั่วโมงแทน ซึ่งผู้ป่วยสามารถฝึกนำไปปฏิบัติเองที่บ้านโดยทำได้ 2 วิธีการ คือ การใช้เครื่องปั๊มยาซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง แต่ผู้ป่วยส่วนใหญ่มักจะมีฐานะยากจนไม่สามารถซื้อเครื่องปั๊มได้ จึงได้พยายามดัดแปลงโดยใช้วิธีธรรมชาติเรียกว่า Rubber Band Infusion Pump ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้ก็สามารถให้ยาขับเหล็กเองได้ที่บ้านเช่นกัน วิธีการให้ยาขับเหล็กที่บ้านทั้ง 2 วิธีนี้เป็นวิธีการที่ให้ผู้ป่วยได้เพียงพอดูแล และประทัยดูแลรักษาความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นดูถูกประศักดิ์ของรายงานนี้เพื่อเผยแพร่วิธีการฉีดยาขับเหล็กที่คนละผู้เชี่ยวชาญได้ให้กันในประเทศไทย ขอเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจสามารถติดตามข้อมูลนี้ได้ที่เว็บไซต์ www.ramathibodi.hospital.rmu.ac.th

วัสดุและวิธีการ

1. ผู้ป่วย Thalassemia ที่สมควรได้รับยาขับเหล็ก มีดังนี้

1.1 เป็นธาลัสซีเมียชนิดรุนแรง ได้แก่ Thalassemia major หรือ β thalassemia/Hb E disease บางรายที่ต้องให้เลือดบ่อย หรือมีค่า ferritin

ใน serum เกิน 1,000 แมกโนกรัม/มล.

1.2 ผู้ป่วยที่ต้องการรับ Hypertransfusion เนื่องจากในเลือดแดงเข้มข้นจะมีเหล็กอยู่ถึง 1 มก./มล. แต่ร่างกายขับเหล็กออกได้วันละ 1 มก. เท่านั้น

1.3 ผู้ป่วยต้องมีอายุพอสมควร คือต้องเกิน 5 ขวบขึ้นไป พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและไม่กลัวเข็ม เพราะจะต้องฉีดยาหยดเข้าผิวนังนาน 10 ชั่วโมง

1.4 ผู้ป่วยที่จะรับยาในห้องพยาบาลที่ต้องมีปัญหาเรื่องการซื้อยาและยินดีที่จะจัดยาให้บุตรเร่อง (ไม่กลัวเข็ม)

1.5 ผู้ป่วยที่มีอาการแทรกซ้อนจากการให้ยาขับเหล็กเกินทุกกรณี

2. อุปกรณ์ในการให้ยาขับเหล็ก

2.1 ยาขับเหล็ก Desferoxamin (DF) ขนาด 500 มก. ฉีดขนาด 20-60 มก./กก./ครั้ง

2.2 น้ำகลั่นผสมยาขนาด 5 มล. 1 หลอด

2.3 70% alcohol

2.4 สำลีปลอกดูดเข็ม

2.5 เข็มผสมยาเบอร์ 21 1 อัน

2.6 เข็มฉีดยาชนิดที่มีสาย (Scalp vein)

2.7 กระบอกฉีดยาที่เป็นพลาสติก (Disposable syringe) ขนาด 5 ซีซี 1 อัน

2.8 ผ้าเช็ดหน้าขนาดใหญ่ 1 ผืน สำหรับหัก

หลอดดูดผสมยา

2.9 มีด (cutter) 1 อัน สำหรับบากปีก

วันเพ็ญ พันธุ์วงศ์ และคณะ

กระบวนการจัดการให้เป็นร่องไว้พัฒนา

2.10. ยางรัด 3 วง, 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ที่ผ่านการใช้งานแล้ว, ขนาดใหญ่ที่ยังไม่ได้ใช้งานขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว

2.11 พลัสเตอร์

2.12 ผู้ป่วยที่มีรูรานะต้องใช้ Syringe Driver แทน (ราคา 2,000-3,000 บาท) โดยยังดีข้อ 2.9,

3. วิธีการฉีดยาขันเหล็กเข้าใต้ผิวนังชนิดต่อเนื่อง (Continuous Subcutaneous Infusion) ทำได้ 2 วิธีคือ

n. 12 Rubber Band Infusion Pump.

เป็นวิธีจัดที่ประยุกต์สำหรับผู้ป่วยที่ไม่มีเครื่องปั๊มยาหลักการคือจัดยาเข้าได้ผ่านทางช่องทางเดินหายใจ ให้ยารวมด้วยกัน ชาตุเหล็กช้าๆ แล้วขับออกทางไตโดยผลของการขับเหล็กจะเพิ่มขึ้นถ้ามีวิตามินซีมากพอ จึงนิยมให้วิตามินซี 200 มก. จัดหรือรับประทานขณะเริ่มยา DF ในเด็กอายุเกิน 10 ปี และ 100 มก. ในเด็กอายุน้อยกว่า

1. ให้ผู้ที่จะจัดซื้อมักจะเป็นผู้ปกครองเด็ก
หรือญาติพี่น้องหรือตัวผู้ป่วยเอง ลังมือให้สะอาด
และเช็ดให้แห้ง

2. เตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ทั้งหมดของว่างให้พร้อม โดยของใช้ทุกชิ้นต้องสะอาดและถูกต้องเสมอโดยเฉพาะของใช้ที่จะใช้ผสานยาและจีด ผู้ป่วยต้องดูแลให้อยู่ในสภาพสะอาดปลอดเชื้อเสมอ

3. เริ่มโดยการเตรียมระบบอภิจิตยานำออก
มาจากกองที่ให้อหังไไว้อย่างดีโดยนำปลายที่มีรูสามเข้ากับ

ເພີ້ມສຸມຍາວ້າວຍເຫດນິຄາໄອອຸດເຊື່ອ

4. ใช้มีด (cutter) บากปีกกระบวนการอกฉี่ดยา ทึ้งสองข้างของสองปีก โดยให้เป็นร่องลึกและบาก ปลายตัวลูกสูบอีกสี่ร่องตามรูป(ขั้นที่ 1)

ข้อที่ 1 ใช้มือ ยกตัวไถล่ piston ทางขวา เสียงกระซิบเรื่องว่าจะไปในที่ดูดตัวน้ำ

5. หลังจากนั้นก็ใช้ผ้าขนหนูที่หนาเล็กน้อยหุ้มคอหลอดน้ำกลับที่จะใช้ฟันยาแล้วหักคอหลอดได้ง่าย

6. ถอดปลอกเข็มของระบบอกรถด้วยไขควง แล้วใส่เข็มคุณยาลงไปในหลอดน้ำแก้วลับที่จะผสมยาโดยให้ปลายเข็มอยู่ที่ก้นหลอดน้ำแล้วตึงลูกสูบขึ้น น้ำก็จะเข้ามาในระบบอกรถด้วยความต่อเนื่อง 5 ชีวิต จากนั้นสวมปลอกเข็มไว้ดังเดิม ห้ามน้ำเข็มแตะต้องสิ่งใด

7. เปิดฝาจุกหัวด้วยกรอกแล้วหงายฝาไว้ใช้สำลี
ปลดดูดเชือก 1 ก้อน เท 70% แล้วกรอชอล์กให้ชุ่มสำลี

วิธีการให้ยาขันหมากในผู้ป่วยธาตุเชื้อมีชัย

แล้วปิดขาดและกอช้อลีให้สนิทเสมอ ป้องกันการระเหยของยาและกอช้อลี หลังจากนั้นนำสำลีนี้ไปเช็ดที่หัวจุดชาดยาให้สะอาด แล้วนำสำลีวางไว้บนฝ่าจุดที่ทางยาไว้นั้นเพื่อเก็บไว้ใช้ต่ออีก

8. ใช้เข็มของระบบอగจิตยาที่ได้เตรียมไว้สำหรับกลั่นผสมยาไว้แล้ว แทงที่ฝ่าจุดของชาดยาตรงกลางแล้วดันลูกสูบลง น้ำก็จะเข้าไปผสมด้วย หลังจากนั้นถอนเข็มลงรวมปลอกไว้ เช่นเดิม

9. เขย่าให้ละลายน้ำจนหมดไม่มีตะกรอน 10. ใช้สำลีและกอช้อลีเดิมที่วางไว้บนฝ่าจุดชาดเมื่อสักครู่เช็ดหัวจุดชาดยาอีกครั้ง ถอดปลอกเข็มของระบบอภจิตยาออกแล้วแทงเข็มลงตรงกลางฝ่าจุดชาดให้ปลายเข็มเข้าไปในชาดเท่านั้น จากนั้นค่อยๆ ดึงลูกสูบออกจนตัวยกลับเข้ามายังอยู่ในระบบอภจิตยาจนหมดชาดแล้วถอนเข็มออกได้

11. จากนั้นก็เปลี่ยนเข็มของระบบอภจิตยาเป็นเข็มเล็กชนิดที่มีสาย Scalp vein no.25) แทน (ขั้นที่ 2)

1.1 เป็นชาลีสีเมียของครูนรา ไก่

ขั้นที่ 2 ต่อระบบอภจิตยา (ชึ้มเมีย) เข้ากับสายเข็ม scalp vein

12. ใส่ฟองอากาศออกให้หมดจากปลายเข็ม จนถึงกันระบบทอกฉีด โดยตั้งระบบทอกฉีดเป็นแนวตั้งให้ปลายที่ต่อ กับเข็มขึ้นบนแล้วค่อยๆ ดันลูกสูบเข้าไปเล็กน้อย พองอากาศก็จะถูกขับออกหมด

13. เตรียมพลาสเตอร์ไว้สำหรับติดเชือดโดยตัดสั้นประมาณ 1 1/2 นิ้ว 1 ชิ้น, 3 นิ้ว 3 ชิ้น, 5 นิ้ว 2 ชิ้น

14. เตรียมสำลีและกอช้อลีก้อนใหม่อีก 1 ก้อน

15. ให้ผู้ป่วยนั่งเอามือเท้าสะเอวแขนขาที่จะให้ฉีด เพื่อให้แขนมั่นคงจากนั้นผู้ฉีดก็จะทำการสะอาดบริเวณที่จะฉีดยาด้วยสำลีและกอช้อลีที่เตรียมไว้ใหม่นั้น โดยเชิดเน้นแล้ววนอกรอบนอกให้กว้าง หลังจากนั้นก็จะใช้สำลีและกอช้อลีที่สะอาดอีกด้วยหนึ่ง หรือก้อนใหม่เชิดเน้นบริเวณที่จะฉีดจริงๆ อีกครั้ง

16. ผู้ฉีดจะจับเนื้อต้นแขนบริเวณที่จะฉีดจริงๆ ยกขึ้นมา โดยที่มือข้างถนนจะกำกระบอกรยาและจับปักเข็มฉีดยาหมายปากจุลมีนั้น แล้วแทงเข็มเข้าไปบริเวณขามั่นที่ยกขึ้นมาดังนั้น โดยปักเข็มให้มั่นคงพอสมควร ทำมุมประมาณ 15 องศากับผิวหนัง

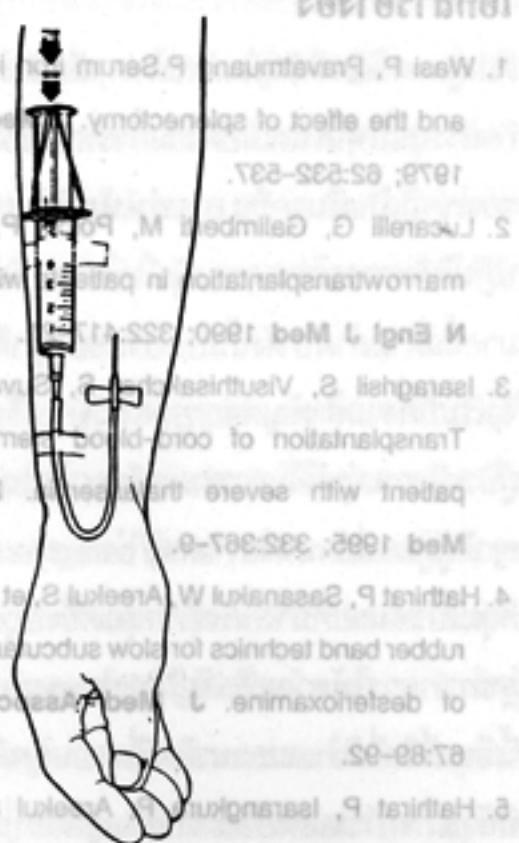
17. ติดพลาสเตอร์ไว้ให้เข็มมั่นคงหลังจากนั้นใช้ยางงดสูดระบบทอกฉีด และลูกสูบโดยอาศัยร่องยีดไว้(ขั้นที่ 3 และ 4) แล้วจึงติดระบบอภจิตกับแขนเด็กโดยให้ตัวเลขหมายขึ้นข้างบนไว้ดูว่ายาเข้าได้มากน้อยแค่ไหน ยา Desferal 1 ชาวดรม 5 ซีซี จะใช้เวลาในการฉีดเข้าไปอย่างสม่ำเสมอนาน 10 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยให้ยา 1 ซีซี ใช้เวลาฉีดนาน 2 ชั่วโมง โดยปรับตามแรงยีดหยุ่นของยางที่ใช้รัดที่ลงทะเบียนเป็นระยะๆ ตลอดการฉีดอาจต้องเปลี่ยนวงยางเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม เพื่อให้ยางช่วยดันลูกสูบขับยาตามเป้าหมาย จึงมักต้องเริ่มต้นฉีดกันตั้งแต่เข้าไปเสร็จตอนเย็น จึงนิยมทำการฉีดยานี้ในวันหยุดราชการที่เด็กและผู้ป่วยครองส่วนใหญ่

18. หลังจากยานหมดก็ถอนเข็มออกแล้วใช้สำลีปัดออดเชือดหงอกด้วยสัก 5 นาที เสือดก็จะหยุดเอง

วันที่ ๙ พันธุ์วงศ์ และความ

ขั้นที่ 3 ใช้ยางรัดไกลปิกของระบบอกรถจีดยา กับปิกของ piston
ตรงที่นากระดับ

piston: ลูกสูบของระบบออกซิเด

* Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University, Bangkok, Thailand

* Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Ramat-Gan, Israel.

แบบที่ 4 ภาระของกระบอกน้ำที่ต้องการพ่วงด้วยยางรัดที่ piston
บนจะได้รับความดันในอัตราเดียวกันกับกระบอกน้ำที่ต้องการ
ในส่วนที่จะดันไปในกระบวนการจ่ายน้ำไป

ក្រសួងពេទ្យ នគរបាល និង ក្រសួងពេទ្យ ក្រសួងពេទ្យ នគរបាល

วิธีการให้ยาขับเหล็กในผู้ป่วยธาลัสซีเมีย

๒. ใช้ Syringe Driver วิธีนี้จะสะดวกสบาย
ต่อผู้ป่วยและผู้ดูแลอย่างมากไม่ต้องฝ่าคอรับยาง
ทุกชั่วโมงไม่ต้องบาก Syringe เพียงแต่ผสมยาตามวิธี
เทคนิคปลดเชือดตั้งกล่าวแล้วใส่ฟองอากาศก็จัดให้
ผู้ป่วยได้เลย เมื่อจัดเสร็จก็เอา Syringe ใส่เข้าเครื่อง
Set เครื่องให้พร้อม ตั้งเวลาตามต้องการแล้วกดปุ่ม Start เครื่องจะปั๊มยาอย่างสม่ำเสมอต่อไปเรื่อยๆ มาก
เพียงแต่ว่าเครื่องมือนี้มีราคาแพงมากประมาณ
20,000-30,000 บาทแล้วแต่บริษัท เมื่อยาหมดเครื่องจะ
ร้องเตือน กรณีนี้เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีเครื่องปั๊มยา
และในรายที่มีเวลา空อยไม่สามารถจะฝ่าผู้ป่วยได้
ตลอดทั้งวัน หรืออาจใช้จัดในเวลาหลังเลิกเรียนจน
ถึงรุ่งเช้าก็ได้จะทำให้ผู้ป่วยสามารถจัดยาได้จำนวน
มากครั้งขึ้นในแต่ละสัปดาห์ (op vein no.25) แทน

ขับธาตุเหล็ก วิธีการให้ยาขับธาตุเหล็กอาจดัดแปลง
โดยใช้ยางรัดเป็นตัวดันลูกสูบถ้าไม่มีเครื่องจัดยา
ซึ่งช่วยประยัดค่าใช้จ่าย และให้ผลดีเช่นเดียวกับ
ใช้เครื่องจัดยา ทั้ง 2 วิธีนี้ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลผู้ป่วย
สามารถฝึกนำไปใช้ทำได้ด้วยตนเองที่บ้านอย่าง
ปลอดภัย โดยไม่ต้องมาอนรับยาในโรงพยาบาล
ซึ่งผู้ป่วย ญาติ ต้องเสียเวลาไปเรียน เสียเวลาไปทำงาน
เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เสียอารมณ์ เพิ่มงาน
บุคลากรทางการแพทย์โดยไม่จำเป็น จะเห็นว่าเป็นการ
ประยัดเครื่องจักรของทั้งผู้ป่วย ครอบครัว และประเทศไทย
ชาติโดยส่วนรวม จึงนับว่าเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการดูแล
และพัฒนาตนเองของผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วย

เอกสารอ้างอิง

1. Wasi P, Pravatmuang P. Serum iron in thalassemia and the effect of splenectomy. *J Med Assoc Thai* 1979; 62:532-537.
2. Lucarelli G, Galimberti M, Polchi P, et al. Bone marrow transplantation in patients with thalassemia. *N Engl J Med* 1990; 322:417-21.
3. Isaragrisil S, Visuthisakchai S, Suwatte V, et al. Transplantation of cord-blood stem cells into a patient with severe thalassemia. *New Eng J Med* 1995; 332:367-9.
4. Hathirat P, Sasanakul W, Areekul S, et al. The simple rubber band technics for slow subcutaneous infusion of desferrioxamine. *J Med Assoc Thai* 1984; 67:89-92.
5. Hathirat P, Isarangkura P, Areekul S, et al. Oral ascorbic acid and iron excretion in thalassemia children treated with desferrioxamine - methansulfonate (Desferal). *Birth Defect* 1988; 23:129-33.

ผลการให้ยาขับธาตุเหล็ก

๑. เมื่อจากผู้ปกครองและผู้รักษาเห็นความ
สำคัญของการขับธาตุเหล็ก จึงมีผู้ป่วยทั้งหมดของ
โรงพยาบาลรามาธิบดี 760 ราย ใช้ยาขับเหล็ก 93 ราย
แบ่งเป็นใช้เครื่อง 30 ราย ใช้ยางรัด 62 ราย ให้หยดเข้า
หลอดเลือดดำพร้อมรับเลือด 1 ราย

๒. ผลของเหล็กที่ขับออกวัดได้ในปัสสาวะ
ไม่แตกต่างระหว่างการจัดยาโดยใช้ยางรัดกับโดย
การใช้เครื่อง⁵

สรุป ผู้ป่วยธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงที่ต้องการ
รับเลือดอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะผู้ที่จะรับการปลูกถ่าย
ไขกระดูก ควรจะมีการเตรียมการป้องกันภาวะแทรกซ้อน
จากการเหล็กเกินในเลือดเสียแต่เนิ่นๆ โดยการให้ยา

Methods of giving iron chelation in thalassemia

Wanpen Panthagkool* RN

Phongjan - Hathirat* MD.

Ampaiwan Chuansumrit* MD.

Parttraporn Isarangkura* MD, D.Sc.

กับบริการที่ดีที่สุดทางแพลตฟอร์ม เช่น กูเกิล ที่มีชื่อเสียงในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ที่นักวิจัยต้องการจะนำเสนอในรูปแบบใดๆ ก็ตาม แต่ในส่วนของการนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ก็ต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่ต้องนำเสนอให้มากที่สุด

Abstract Methods of giving an iron chelation in thalassemia by using rubber band and a driving plastic syringe are presented in details. Eventhough the urine iron excretion are not different, both techniques are some what different.

Key words: iron chelation, thalassemia

ที่เรื่องราวของคุณก่อนว่าจะมีใครไว้ความเข้าใจเหลือบ้าง
ที่สูญเสียความทรงจำไม่ได้แต่ต้องจำในฝันที่ไม่ใช่ความจริงอีกต่อไป
ที่ต้องซ่อนหน้าคนที่รักในครอบครัวไม่ให้รู้ว่าตนเป็นคนไข้ด้วย
โรคร้ายที่ไม่หายด้วยยาทั้งหลายไม่ใช่แค่ความลับในครอบครัวที่ต้องซ่อน
ให้คนอื่นรู้ แต่เป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวที่ต้องดูแลตน
ให้ด้วยความห่วงใยและห่วงโซ่ที่ไม่สามารถลืมได้ แม้จะต้องซ่อนความจริง
ให้คนอื่นรู้ แต่ก็ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวที่ต้องดูแลตนให้ดี
ให้ด้วยความห่วงใยและห่วงโซ่ที่ไม่สามารถลืมได้ แม้จะต้องซ่อนความจริง
ให้คนอื่นรู้ แต่ก็ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวที่ต้องดูแลตนให้ดี
ให้ด้วยความห่วงใยและห่วงโซ่ที่ไม่สามารถลืมได้ แม้จะต้องซ่อนความจริง
ให้คนอื่นรู้ แต่ก็ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวที่ต้องดูแลตนให้ดี

4.1 Egoistic motivation หรือแรงจูงใจ
นิยมที่มุ่งเน้นตัวเองเป็นสำคัญที่สุด ไม่ต้องคำนึงถึง
ผลกระทบต่อผู้อื่น การตัดสินใจโดยการมองตนเอง เช่น
ต้องเดินทางไกลไปซื้อของที่ห้ามนำเข้าประเทศ
ถูกกว่าจะซื้อของในประเทศ แต่ก็ต้องเสียเวลาเดินทาง
ไปซื้อต้องใช้เงินมากกว่าซื้อของในประเทศ ซึ่ง
ต้องเดินทางไกลไปซื้อของที่ห้ามนำเข้าประเทศนั่นก็คือ คำชมว่าเป็น^{ดี}
ประโยชน์ที่ตนได้รับมากกว่าความเสียหายที่ต้องเสียไป ซึ่งหมายความว่า
คนที่ทำเช่นนี้ต้องมีความต้องการที่ต้องการตัวเองไม่ใช่ของ他人

ความช่วยเหลือแบบ altruistic และ egoistic ของ
แพทย์ Mahidol Hospital, Mahidol University, พาราณสี *
* หมายเหตุ

* Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University.